

חיפושי הנבואה: מימי הביניים ועד ימינו פרופ' משה אידל

שיעור 1: הנבואה במקרא ובחז"ל

עמוס ז, 11-15

כי כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם וישראל גלה יגלה מעל אדמתו. ויאמר אמציה אל עמוס חנה לך ברח לך אל ארץ יהודה ואכל שם לחם ושם תנבא. ובית אל לא תוסיף עוד להנבא כי מקדש מלך הוא ובית ממלכה הוא. ויען עמוס ויאמר אל אמציה לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי כי בוקר אנכי ובולס שקמים. והנה מאחרי הצאן ויאמר אלי יהוה לך הנבא אל עמי ישראל.

שמואל ב ו, 5

ודוד וכל בית ישראל משחקים לפני יהוה בכל עצי ברזים ובכנרות ובנבלים ובתפים ובמנצנצנים ובצלצלים

מלכים א כב, 10

ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה ישבים איש על כסאו מלפשיים בגדים בגרן פתח שער שמרון וכל הנביאים מתנבאים לפניהם

ירמיהו יד, 13-15

ויאמר אהה אדני יהוה הנה הנבאים אמרים להם לא תראו חרב ורעב לא יהיה לכם כי שלום אמת אתן לכם במקום הזה. ויאמר יהוה אלי שקר הנבאים נבאים בשמי לא שלחתים ולא צויתים ולא דברתי אליהם חזון שקר וקסם ואליל ותרמית לכם המה מתנבאים לכם. לכן כה אמר יהוה על הנבאים הנבאים בשמי ואני לא שלחתים והמה אמרים חרב ורעב לא יהיה בארץ הזאת בחרב וברעב יתמו הנבאים ההמה.

מלכים ב, ב, 2-3

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵהוּ אֶל אֱלִישָׁע שֵׁב נָא פֹה כִּי יְהוָה שְׁלַחְנִי עַד בֵּית אֵל וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חֵי יְהוָה וְחֵי נַפְשֶׁךָ
אִם אֶעֱזָבְךָ וַיֵּרְדוּ בֵּית אֵל. וַיֵּצְאוּ בְנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בֵּית אֵל אֶל אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם
יְהוָה לָקַח אֶת אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֵאשֶׁף וַיֹּאמֶר גַּם אֲנִי יָדַעְתִּי הַחֲשׂוֹ.

בבלי, בבא בתרא יב ע"א

אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים
אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמרימר
וחכם עדיף מנביא

בבלי, בבא בתרא יב ע"ב

א"ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות

בראשית רבא כז, א, עמ' 255-256 (מהד' תיאודור-אלבק)

גדול כחן של נביאים שמדמין צורה ליוצרה שנאמר ואשמע קול אדם בין אולי. א"ר יהודה בר סימון
אית לן קריא אוחרן דמחוור יתר מן דין שנאמר 'ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה'
שעמלו בחכמה שנאמר 'ה' בחכמה יסד ארץ ובדעת' שנאמר 'בדעתו תהומות נבקעו' ובכשרון.

שיעור 2: הבנות שונות של הנבואה אצל הוגי דעות יהודים, בימי הביניים

ר' יהודה ברצלונז, פירוש ספר היצירה, פרק ד

כי דמות קצת הכבוד הנברא שנראה לנביאים ולמלאכים על כסא הכבוד כאילו נראה קצת אותו הכבוד בדמיון צורת בן אדם וכאילו רואין בראשו כתר ומימין ושבט ופרכת. וכל זה האמור לעיל אבל יוצר העולמים אין לו צורה כל עיקר והחיות והאופנים והמלאכים לא ראו מעולם אלא קצת מכבודו ואין לו מקום אלא הוא מקום עולמו ואין עולמו מקומו.

רמב"ם, מורה נבוכים ב, לו

דע - כי אמיתת הנבואה ומהותה הוא, שפע שופע מאת האלוה ית' וית' באמצעות השכל הפועל על הכח הדברי תחלה, ואחר כן ישפע על הכח המדמה. וזאת היא היותר עליונה שבמדרגות האדם ותכלית השלמות אשר אפשר שימצא למינו; והענין ההוא הוא תכלית שלמות הכח המדמה, וזה - ענין אי אפשר בכל איש בשום פנים, ואינו ענין יגיע אליו בשלמות בחכמות העיוניות והטבת המדות - ואפילו יהיו כולם בתכלית מה שיוכלו להיות מן הטוב והנאה שבהם - עד שיחובר אל זה שלמות הכח המדמה בעיקר היצירה בתכלית מה שאפשר.

ר' יהודה כרסני, ספר ארון העדות, פרק שלישי

דע כי אמיתת הנבואה יתעלה ומהותה הוא שפע שופע מאת השם באמצעות השכל הפועל על הכח הדברי ואחריו הכח המדמה. וזה הענין אי אפשר להיות בכל איש בשום פנים ואינו ענין יגיע אליו בשלימות בחכמה עיונית והטבת המדות עד שיהיו כלם בתכלית השלמות עד שיחובר לזה שלמות הכח המדמה בתחילת היצירה בתכלית מה שאפשר. וכבר נודע פעולת המדמה בזכירת המורגשים והרכבתם וחקויים אשר בטבעו, והגדולה בפעולותיו והנכבדת שבהם יהיה בנוח החושים ובכטולם מפעולותיו אז ישפע אליו השפע כפי ההכנה.

והנה סבת החלומות הצודקות והוא בעצמו סבת הנבואה ברב או במעט. ומה נכבד מאמרם ז"ל חלום אחד מששים בנבואה.

פירוש האגדות לר' עזריאל מגירונה, כתב יד ואטיקן, 295, דף 107א

כי הוא היה יושב ושונה והיה מדביק המחשבה למעלה והיו חקוקים בלב הדברים הנוראים ובעת ההיא שהיה עוסק בתורה בדבקות המחשבה מתוך האצילות וההמשכה ההיא היו הדברים המתוספים ומתברכים ומתוך השמחה היו נגלים אליו כי כל אור צריך לאור של מעלה ממנו להמשיך אליו כל אור ואור לפי דקות פנימיות וזהו מנין הברכה והקדושה והיחוד וכן היה המשכת הנבואה שהיה הנביא מתבודד ומכוין לבו ומדביק מחשבתו למעלה וכפי דבקות הנביא היה כופה ויודע מה שעתיד להיות וזהו ובו תדבק והיו הנביאים חלוקים במעלתם ובידיעתם ובדבקותם והיו אומרים הדברים כאלו מקבלים ממעלה וכאלו היה אדם משים הדברים בפיו והיו אומרים אותם על כרחם וזהו שאמ' הכת' ואמרתי ולא אזכרהו והיה בלבו כאש בוערת

פירוש רמב"ן על בראשית יח, א

כי ראיית המלאך איננה נבואה ואין הרואים מלאכים והמדברים עמם מכלל הנביאים כאשר הזכרתי בדניאל, אבל היא מראה, תקרא "גלוי עינים", כמו ויגל השם את עיני בלעם וירא את מלאך ה' (במדבר כב לא), וכן ויתפלל אלישע ויאמר ה' פקח נא את עיניו ויראה (מ"ב ו יז). אבל במקום אשר יזכיר המלאכים בשם "אנשים" כענין הפרשה הזאת ופרשת לוט, וכן ויאבק איש עמו (להלן לב כה), וכן וימצאהו איש (שם לז טו), על דעת רבותינו (תנחומא וישב ב) הוא כבוד נברא במלאכים, יקרא אצל היודעים "מלבוש", יושג לעיני בשר בזכי הנפשות כחסידים ובני הנביאים ולא אוכל.

שיעור 3: נבואה ונביאים באשכנז ובצרפת בימי הביניים

ר' משה מתקן, ספר כתב תמים, עמ' 84

[...] חסרי דעת, המינים, לעשות עצמם נביאים, מרגילים עצמם בהזכרת שמות הקדושים ולפעמים מכוונים בקריאתן, והנשמה מתבהלת והגוף נופל ומתייגע ולאילו אין מחיצה בפני הנשמה ונעשית הנשמה עיקר וצופה למרחוק. עד לאחר שעה כשמסתלק ממנו כח השם שהזכיר חוזר לכמות שהיה בדעת מבהלת.

ר' אלעזר מגרמזיא, ספר הלכות הכסא, הלכות הנבואה

הבורא ית' שם ה' ההוה עם הנביאים, (עמוס ג, ז) כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, (הושע יב, יא) וביד הנביאים אדמה. הבורא לא נראה לכל מי שהוא נברא, והכל נברא, אך נברא כבוד ה' היא השכינה, הכל כפי צרך השעה, ורוב פעמים מתראה בפנים הפוחדים, (בראשית טו, יב) הנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, (איוב ד, טו טז) ורוח על פני יחלוף תסמר שערות בשרי תמונה לנגד עיני. נראה בסיני כזקן בשיבה, ועל הים כבחור גבור מלחמה, ופעמים פני רצון, ופעמים פני כעס. ומלאך שולח בראשונה להכין לב הנביא בטהרה ובקדושה. זהו (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. וכתוב (יחזקאל ח, ג) וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי, (שם ב, ט) והנה יד שלוחה אלי, (שם ח, א) ותפול עלי שם יד ה'. כי ז' מלאכים שבז' רקיעים מקבלים הקול שברא הבורא לדבר כחפצו, (והלז) [והולך] כח הדבור דרך חשמל (ומשמאל) [ומחשמל] בשר.

[...]

והנביא יראה כבוד הנברא, לראות חפץ הבורא, כי הבורא בכל, באויר ובעובי. אך לא ללב להתפלל במקום שאינו נכבד. ולפי מחשבת הלב צריך שישא לבו כלפי שמים. וכתוב (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, אך יכוון לבו למעלה לרום על כל, וקרוב בתוך שער, וכולו שומע כולו נחמד.

אלכסנדר מרכס, "מאמר על שנת גאולה", הצופה לחכמת ישראל, ה (תרפ"א), עמ' 198

ר' טרושטלין הנביא כתב בנבואתו וזה לשונו: אי שמים שישראל אינם עושים תשובה ומשמין על לב כי עברו קיצים הרבה שהיה להם לימות המשיח קודם הזמן הזה, אלא בשביל עונותינו שרבו יצאו הרבה קיצים.

שיעור 4: תשובת הרשב"א על הנביא מאווילה

שו"ת הרשב"א חלק א, סימן תקמח

זה אשר כתבתי לקהלות אשר שאלוני על דברת נביא אוילא. שמועות יבהלנו ומגידים בעלטה. דברים מכוסים מן הלב ומן השכל בתמהון לבב יעמידונו. הנה עמדתי על כתבכם הנכבד גם קודם בא ספרכם. הגיע איש נושא אלי כתב מאת רבי אברהם הסופר אבי האיש ההוא רבי ניסים מספר מקרהו. ואמר כי זה ד' שנים החל רוח ה' לפעמו פעם בהקיץ פעם בחלומו. ומלאך דובר בו ואת שמו הגיד לו. וכי כתב לו ספר כ"ג ידות של נייר וקרא אותו פלאות החכמה. ועוד התחיל לכתוב לו פירוש ארוך על כל תיבה ותיבה. ועל עלה אחד של נייר מן הספר ההוא פירוש שתי ידות של נייר. גם שלח לי זכרון חמשים פרקים. ודברים אלו נסתפקו בעיני ובלבי הרבה מאד. ואמנם טרם אגיד לכם ספקתי בזה אשיב אתכם דבר על אשר ראיתי בכתבכם. כי עמד לפניכם איש אחד ואמר שהיה שלוחי שלחתינו. ולא צויתיו ולא עלתה על לבי ואיני יודע מי הוא. וכבר למדו הרמאין אומנות מכוערת זו למצוא חן או לרמאו' על פתותי לחם. ואתם אל תאמינו בכל היוצא בזה עלי עד שיראו חתימתי המכירים אותה. ועתה אגיד לכם כי זה כששה חדשים עבר בכאן נער חסר לב ובידו אגרת חתומה מיד הרב רבי דן. וכראותיה היה הדבר בעיני קשה.

יען חשבו רבים את זה לקלות הדעת כי מה שצריך חקירה רבה. וכמעט לא יספיקו בו כל החקירות יכתוב איש שיקדם חכם כמעיד זאת אמר. ואין אלו דברי חכם ולא יאות כזה לנקיי הדעת רק לנמהרי הלב ולאשר לא תעשינה ידיהם תושיה. ואחר כך הגיעו אלי אותן כתבים אשר שלח אלי הנכבד ההוא. ולולי שראיתי בכתבכם וכן אמרו לי אחרים שהם היו מכיריו לפנים ושלא היה יודע שום ספר וסיפור הייתי גוזר כי זו מלאכה ממלאכות הזיוף מזיפים. ואומר דברים מתמיהין שלא נשמעו מעולם ובלשון אחרת. וכל שהן יכולין להעמיק לדבר בענינים זרים אשר לא נבראו ולא היו ולא משל היו מעמיקים בלשון לדעתם כי בזה יפתו בני אדם. ומאלה ראיתי ושמעתי. ואחד מהם היה אותו הנבל שם רשעים ירקב אותו אברהם ששם שמו נביא ומשיח בשסיליאה ופתה בכזביו כמה מבני ישראל. ולולי שסגרתי הפתח בפניו בחמלת השם עם רב כתבי וכתבי קהלות הקדש כמעט שהתחיל והיה מכלה ברוב דבריו הדמיונים והכוזבים שהיו כחכמות רמות לאויל ושנתן דעתו עלי' כמה ימים ובהתמדת מה שהיה מרגיל עצמו בו. ולוקח הכתובים ודברי החכמים בגימטריאות ומערב בהם מעט דברים אמתיים לקוחים מספרי החכמה.

אבל זה שאמרתם שהיה עם הארץ ידוע ושלא הורגל עם שום אדם ולא עמד על שום אדם ולא עמד על שום ספר מדברי החכמה. כמו שאמרו קצת מבני אדם מאותו שאמרין שהיו יודעין לפני. אם הדבר כן נמלט מידנו ממחשבתנו זאת. ואמנם שאאמין שיהא נביא או שידבר עמו מלאך השם יתברך ולמדו וכתב לו ספר זה מן הנמנע בעיני. וזה מכמה צדדין לא אאמינהו ולא נצטייר בלבי. האחד מפני שכבר מסרו לנו רבותינו ז"ל חכמי האמת שאין הנבואה שורה אלא על חכם עשיר וגבור. וזה שילין בלא שום חכמה וכאור בקר יקום בקרבנו נביא זה רחוק. וכבר הורונו ז"ל הוראה גמורה שאינו כך. ואמנם איני גוזר שלא הגיע שום דיבור או שום צווי לשום אדם אם הוא בעל אותן שלשה תנאין. שכבר מצינו לבן ואבימלך וגדעון ומנוח ואשתו. ושאמרו עליו ע"ה מנוח עם הארץ

היה. כי זה כולו אינו אלא לשעה לצורך או לפלא. שאפילו אתון בלעם ראתה המלאך כאשר יעיד על זה הכתוב וגם דברה לשעה. אבל שיתמיד אליו הדבור ואפילו ברוח הקדש כדניאל שלא היה נביא כמו שאמרו (מגילה פ"ק דף ג') דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא. דניאל חכם מופלא וקדוש מאד ואיש חמודות היה אבל אחרים כיוצא בזה לא נודע ולא נתודע.

ועוד שאין הדור ראוי לכך. ואף בתלמידי הלל הזקן שהיו קדושי עליון גדולים בחכמה ובחסידות אמרו ראויים שתשרה עליהם שכינה כמשה אלא שאין הדור ראוי לכך. ואפשר דורו של הלל ותלמידיו החסידים לא היה ראוי ודורנו זה ראוי! ועוד כי אפילו בזמן הנביאים ובארץ הקדושה ארצנו שהיתה ארץ הנבואה לא נשמע ולא נהיה כזה שיכתוב מלאך ספר גדול ממולא כל חכמה כזה לשום אדם מימות אדם הראשון ועד עתה. וכל מי שיקרא חכם או נבון צריך לקחת ראייה ממה שהיה למה שהוא שאין כל חדש תחת השמש. ואם גלו למשה רבינו דרכי ה' ספר המרכבה לא כתבו להם ספרים גדולים ופירושים ארוכים. וזה בעיני מכח הנמנע. ואם גלו לדניאל העתידות במשלים נעלמים ואחר פירשו לו הרמוז בהם. כל זה מכח מה שנהגו עם הנביאים לגלות להם העתיד. אבל ספרי החכמה זה לא נשמע מעולם. ועוד שכל זה הפך מן הקבלה שקבלנו מפי חכמי האמת שאין הנבואה שורה בחוצה לארץ. ואיך נאמין במה שסותר מה שנודע לחכמי ישראל מפי הנביאים עד שהוצרכו לומר בנבואת משה שזה היה קודם שנתקדשה הארץ ובנבואת יחזקאל שהתחילה בארץ. אבל ענין זה יבהלוני שיהא איש לא חכם ולא יודע ספר ולא שמש חכמים אם הדבר כמו שאמרו עליו. ושיכתוב ויסדר סדורי דברים גדולים כאלו זה תמה בעיני. ולבבי [ולבי] שוכב בין שתי תמהות אלו. ואני מחזר למצוא שום עלה לעלול זה ואומר כי חלוקי טבעי בני האדם והכנת המוטבעות בכח דמיונם רבים. גם המקרים ההויים בהם דרך מקרה או דרך סבה אין מספר. כבר היו אנשים וכן רבים שכח דמיונם חזק או מתחלת תולדותם או שיתחדש בהם במקרה. ויראו חזיונות אמתיים וקראו אותם החכמים כהין. ושמעתי שהיו מהם שהיה בכחם כן זמן ואחר נפסק מהם או שלא היה להם מתחלתם ונתחדש בהם לאחר זמן. ולי ספר אחד מן החכמים ויהודי כשר ואמתי וחכם גדול היה כי בזמנו היה אחד במקום שהיה הוא. ויש אנשים שמתוך המקרה שרה בהם רוח וידבר ויודיע ענינים כמי שכפאם שד. ומאלו ראיתי אנשים נאמנים מגידים מפיהם לאוני דברים גדולים. ובעיר לארדה היה קטן אחד שאינו יודע ספר והיה אומר כמה מזמורים וכמה דברים. ואחר אמר להם הוא עצמו לעשות לו רפואה וכתבו מפיו אחת ועשו ונתרפא. וכאלו נראו מאנשים הרבה. ויש מי שמשמש בשם.

והגידו לי אנשים נאמנים שראו בארץ אשכנז איש כשר ודורש ברבים בפני גדולי התורה דברים נפלאים. ודרשות לא יעשו כן כל הגדולים אשר בארץ ועושה כן בשם קורין אותו שם הדורש. וראיתי אני איש מאשכנז ושמו אברהם דקולוניה ועבר עלינו עד מלך קשטילה אבי המלך המולך עכשו. ושנה שמו נתן להתנכר. והיה עומד בבית הכנסת שלא [נ"ל צ"ל של] קולוניה במערב וקול יוצא כנגד מן המזרח מעל גבי הארון שמניחין בו ספרי תורה. ושואלין לו כל דבר והי' משיב. ואותו קול דורש מה שלא ידרוש כל חכם בישראל. ואברהם זה היה אומר שאותו המדבר היה אליהו ז"ל. ושמעתי מפי זקן וחכם ונכבד שהיה בבית אדוני אבי כי היה יום שבת אחד שם לפניו. והיו שם

כמה רבנים שנתאספו אליו מן הארץ. ודרש בפרשת ויהי ככלות משה. והעידו כל הרבנים אשר היו שלא היו עושיין כן כל רבני הארץ. סוף דבר לבי ולב כל חכם לב כמוכם כמוהם נבוך בענין זה חתרנו לדעת מה ולא יכלנו. אם האמת כמו שמעידין עליו שלא למד ושלא שמש שום חכם? ואחרי המבוכה הזאת אני אומר כי היה הענין הזה צריך חקירה גדולה. חקירת חכמים ואנשי מדע בענינו בישוב דעתו במעשיו והנהגתו מן אז ועתה.

שאין הנבואה ורוח הקדש שורין אלא באדם כשר וחסיד. ויש לו מעלות המדות ומעלות שכליות כנביאי האמת. ואי אפשר שלא תגלה חקירתם עיקר הענין כולו או מקצתו. ולנסותו אם יבואו כל דבריו או יפול מכל דבריו אפילו כחוט השערה. ועם כל זה עדיין אולי כי הנביאי אשר היו לפנינו כבר נודע מענין עם שאר חכמים שהיו בדורם ומתפארים בהם או יותר מהם בנבואה עד שהיו המלכים והשרים נפתים אחריה. ולא הספיקה חקירת נביאי האמת להוציא מלב העם מה שציירו האנשים בלכם האנשים ההם עד שהוצרך הנביא לחקירת קיום מה שהיו מבטיחים עליו. כאמרו (ירמיה כ"ח) הנביאים אשר היו לפני ולפניך וגו' (שם) [ירמיה כ"ח] בבא דבר הנביא יודע הנביא אשר שלחו ה' באמת. וכן עשו רבני צרפת ואשכנז לאותו שבקולוניא ומתוך חקירתם נודע להם מה שנודע באמת. גם היום בצרפת יש אחד לפי מה שהעידו לנו עליו. ולעתים אומר דברי עתידים ומקצתם באים. והרבנים תקנו מה שתקנו בהנהגת העם עמו לפי מה ששמעתי. וישראל נוחלי דת האמת בני יעקב איש אמת כלו זרע אמת נוח להם לסבול עול גלות ומה שיגיעם מהאמין בדבר עד שיחקרו חקירה רבה חקירה אחר חקירה להסיר כל סיג מהדברים הנאמרים להם. ואפילו במה שיראה להם שהוא אות ומופת והעד הנאמן באהבת עם אלהי אברה' דרך האמת ולהרחיקם. אף המסופק ענין משה עם ישראל שהיו פרוכי עבודה קשה ונצטוה משה לבשרם. ועם כל זה אמר הן לא יאמינו לי והוצרך לכמה אותי. וזה אות אמת על עמנו עם ה' שלא להתפתות בדבר עד עמדם על האמת בחקירה רבה חקירה גמורה. ואלהי אמן ואלהי אמת יראנו מאתו אות אמת על יד נביא אמת אליהו הנביא אשר הבטיחנו בהבטחתו האמתית בביאתו ככתוב (מלאכי ג') הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו'.

שיעור 5: 'אברהם אבולעפיה: מנביא למשיח

ר' אברהם אבולעפיה, אגרת וזאת ליהודה

וכל הנזכר לפי דעתי לא הביאני אל תפארת הנבואה אבל הביאני אל התהללות החכמה וכבר נאמר אל יתהלל חכם בחכמתו, אבל בהגיעי אל השמות ובהתירי קשרי החותמת נגלה אלי אדון הכל וגלה לי את סודו והודיעני עד קץ הגלות וזמן התחלת הגאולה על גואל הדם, ואז הכריחני להתפאר בנבואה והביאני לדבר ולחבר בחכמות גם בתושבחות מופלאות מחודשות ושירות נעימות [...]

ר' אברהם אבולעפיה, ספר המלמה, עמ' טו-טז (מהד' גרוס)

שכל מי שלא הרגיל בצרוף ולא ידעו לא יוכל לדעת דבר בסוד שם בן ארבע אותיות, ולא בשם בן י"ב, ולא בשם מ"ב, ולא בשם בן מ"ח, ולא בשם בן ע"ב, ולא בשום דבר שיקרא שם מורה על חכמה אלהית הנודעת מתוך כ"ב אותיות. ואחר שתבחן בו שאיננו בקי בצרוף דע שאינו יודע את השם. ומי שאינו יודע את השם, דע שהנבואה אצלנו מן הנמנע שישגנה על אמתתה. אמנם [אפשר] שישג ברוב למודו מבלתי צרוף ענייני חכמה קרובים לנבואה. אמנם בעת שיתבאר לך מזה האיש שהוא בקי בצרוף שאלהו על ידיעת השמות ואם יתבאר לך שהוא בקי בהם בחנהו בפעולותיו, ואם הם שלמות מאד, דע שהוא קרוב לנבואה וראוי לה. גם באהבתו החכמות, תבחנהו אם היא לשמה ואם היא שלא לשמה. ואם היא לשמה דע כי זה האיש נביא לעצמו, ואם יגיד עתידות או יעשה נסים ונפלאות, דע כי הוא נביא גמור. וכל זה הנסיון יתבאר בדרכי הנבואה יותר מפורש בע"ה.

ר' אברהם אבולעפיה, ספר מפתח הספירות, פרשת שופטים

שענינו כשאר נביאי האמת או המשיח טרם התגלותו לכל, הוא שיהיה חכם גדול בידיעת השם ועשיר גדול בלב, וכובש את יצרו הגדול והחזק והתקיף והאמיץ. והוא כובשו תחלה לרוב יראת שמים שבו בטבע, ואחר כן כובשו בהיותו עשיר שמח בחלקו ואינו משגיח בהבלי הזמן בהשגחה מזוקת למציאות שכלו אתו. ואחר כן כובשו מצד חוזק חכמתו המחייבת לו תכלית אהבת השם וחשקו בידיעתו. וכל דבריו וכל מעשיו כשיבחנו ימצאו כלם לשם שמים, ונפשו חשקה בתורה תמיד. זה האיש והדומים לו לא תצטרך אתה או אני או זולתנו מן הדומים לנו להעלות על דעתנו ועל ידיעתנו עם היותו בלתי מתפאר שמא הוא נביא שמא אינו נביא. אבל הדין נותן שנחזיקהו לנביא בכל ענייניו וקל וחמר אם הוא מתפאר בנבואה שאין לנו צורך לבחון אותו בבחינה אחרת זולת הנזכרת. ואמנם הנבואה נחלקת תמיד בנביאים למדרגות רבות מתחלפות ואין צורך להאריך בזה יותר מזה.

ר' אברהם אבולעפיה, שבע נתיבות התורה, עמ' 4 (מהד' גרוס)

והנתיב השביעי [...] הוא קדש קדשים והוא ראוי לנביאים לכדם והוא הגלגל המקיף ככל ובהשגתו יושג הדיבור הבא מהשכל הפועל על הכח הדברי שהוא שפע שופע מהשם ית' באמצעות השכל הפועל על הכח הדברי כמוש אמר ז"ל במורה בחלק ב' פרק לו.

ר' אברהם אבולעפיה, אגרת וזאת ליהודה

ואמנם אני שהכרתי מדבריו עניינים ידועים לענות לו על דבריו להודיע לך והדומים לך שהדברים שחשב או ששמע היו להפך, ולפיכך אודיעך שבעלי קבלת הספירות חשבו לייחד השם ולברוח מאמונת השילוש ועשרוהו, וכמו שהגויים אומרים הוא שלשה ושלושה אחד, כן מקצת בעלי הקבלה מאמינים ואמרים כי האלוהות עשר הספירות והשערה הם אחד, והנה הם רבוהו תכלית הריבוי והרכיבוהו תכלית המרכבה.

שיעור 6: הנבואה בקבלה במאות הי"ד - ט"ז

ר' יצחק דמן עכו, ספר אוצר חיים

ועל כן אז"ל גדול כחן של נביאים שמדמין הצורה ליוצרה נפשם עומדת לנגדם בצורת עצם היכלה ומדברת עמהם, ואומרים שהקב"ה מדבר עמהם. ומי גרם להם סוד מופלא זה השתוללות נפשם מהמורגשות והתפשטותה מהם והתלבשותה ברוח האלהות. ולכל הנביאים תבוא רוח זה לעתים כפי הרצון האלהי. אמנם באדון כל הנביאים הוא מרע"ה תעמוד רוח קדושו תמיד לא תסור ממנו אפילו שעה אחת. רק בעודו משקיע נפשו במורגש מהמורגשות לשמוע דברי בני ישראל להנהיגם ולהורות להם הוראת שעה או הוראת דורות, שעל כן הוצרך לומר עמדו ואשמעה. עומד ופורש להם ומתבודד ומפשיט את נפשו מהמורגש שהוא אשר נתלבשה על ידם בו ושוכנת עליו הרוח ומתדברת בו. ובידו הוא לעשות זה תמיד שלזה רומז ואתה פה עמוד עמדי. אנכי מוכן ומזומן לך כל שעה שתצצה שנאמר ונועדתי לך שם וגו', ובלבד שתפרוש מן האשה. כי בפרישתך ממנה תהיה גם אתה מוכן ומזומן לי לא תצטרך טהרת גוף ושמלה כי טהורים וקדושים יהיו תמיד. ואם תבוא לך טרדת שעה או שעות או יום פרוש ממנה לפי שעה והתבודד וחשוב בי ותמצאני. כל זה במרע"ה לבדו.

ר' יצחק דמן עכו, ספר אוצר חיים, עמ' קנח

(מהד' גרוס, מתוקן לפי כתב יד מוסקבה-גינצבורג 775, עמ' קנט ע"ב-קנס ע"א)

ללמוד תחלה תורה ואח"כ חכמה שהוא מושכליה ואחר כל זה קדושה, הוא [קב]לת נביאי האמת והצדק בשמות הקדושים של הקב"ה המקובלים איש מפי איש עד מרע"ה מפי הגבורה.

ר' יוסף אשכנזי, פירוש לספר יצירה (המיוחס לראב"ד), א, י

ומזה תוכל להבין סוד רוח הקדש ששורה על הנביאים בדרך ניגון כדי שישמחו וה"ד ועתה קחו לי מגן לפי שזה הרוח נאצל מן כ"ע בדרך הנתיב הארוך עד שיגיע לתפארת הנקרא רוח וזהו סוד הנבואה שנאצלת מן התפארת אל העטרה וזהו סוד פה אל פה.

ר' יוסף אשכנזי, פירוש לפרשת בראשית, עמ' 223 (מהד' חלמיש)

וכבר כתבו חכמי הפילוסופים בענין הנבואה אמרו דבר וזה לשונם: אינו רחוק שימצא איש מן האנשים שיתדמו לו ענינים בהקיץ כערך שיתדמה לחולם בחלומו, וכל זה בבטול ההרגשות והוא עומד בהקיץ, אחרי שאותיות השם המפורש לנגד עיניו במראות הצובאות. פעמים ישמע קול ורוח דבר ורעם ורעש בכל כלי חוש השמע, וכן יראה בדמיונו בכל כלי הראות וכן יריח בכל כלי הריח וכן יטעם בכל כלי הטעם וכן ימשש בכל כלי המישוש וכן יהלך ויפרח. וכל זה בעוד שאותיות הקדש לנגד עיניו וצבעיו מלובשים בו. וזה תרדמת הנבואה.

ר' יוסף אשכנזי, פירוש לפרשת בראשית, עמ' 223 (מהד' חלמיש)

וישפע השפע לכח המדבר, וישפע ממנו על המדמה, וידמה לו כאלו רואה פני אדם מדבר עמו בקול ורוח ודבר. מראותיו של האדם ההוא פעמים באותיות של מראה נחשת או כמראה שלג או כמראה לבוש בדים או כמראה כתם אופז או כמראה תרשיש או כמראה ברק או כלפיד אש או כעין נחשת או כעין מראה הקשת או כעין תכלת או כעין אש או כעין מים או רץ באלו התערובות של מראות אלו.

שיעור 7: ספר שערי קדושה - ר' חיים ויטאל

ר' חיים ויטאל, עץ חיים, הקדמת מוהר"ו זיע"א על שער ההקדמות, עמ' יח

[...] כל זה השיג מרוב חסידותו ופרישותו אחר התעסקו ימים רבים בספרים ישנים גם חדשים בחכמה זו ועליהן הוסיף חסידות ופרישות וטהרה וקדושה וזהו הביאו לידי רוה"ק והיה אליהו ז"ל נגלה לו תמיד וזה ידעתי מפיו באמונה ואף אם אין גילוי בדורינו זה לנביא וחזוה אפ"ה לא נמנע רוה"ק מלהיות מרחפת על פניו המאירות [...] והנה הדברים עצומים והם יתנו עידיהן אשר יצדקו ויעידון ויגידון בחיבור זה כל רואיהם יכירום כי דברים כזה אי אפשר לשום אדם נברא להשיג בשום שכל ומדע לולי עפ"י הופעת רוה"ק ממרום וע"י אליהו ז"ל.

ר' חיים ויטאל, ספר שערי קדושה, הקדמה

ראיתי בני עלייה, והם מועטים, משתוקקים לעלות, והסולם נתעלם מעיניהם, ויתבוננו בספרים הקדמונים, לחפש ולמצוא אורחות חיים, את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, להעלות נפשם אל שרשה העליון, ולדבקה בו יתברך, כי הוא השלימות הנצחי כענין הנביאים, שכל ימיהם נדבקו בקונם, ובאמצעות הדביקות ההוא שרתה עליהם רוח הקודש, להורותם איזה הדרך ישכון אור, להאיר עיניהם ברזי תורה, כמו שהתפלל דוד המלך ע"ה, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", ולהדריךכם בדרך ישרה, ללכת אל עיר מושב המזומן להם עם בני עליה [...] הנקראים "פרושים", ובקשו לצאת בעקבותיהם של נביאים ובמעגלותיהם, ולהתדמות להם, במעוות צורים ובמדברות, ופירשו מדרכי בני אדם, ומהם, פרושים בבתיהם, כדמיון הולכי מדברות, וכל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו, להלל את בוראם בעסק תורה, ובשירי דוד המלך ע"ה, המשמחים את הלב, עד אשר תדבק מחשבתם בכח וחשק נמרץ באורות העליונים. והתמידו בכך כל ימיהם, עד אשר עלו למדרגת רוח הקודש, ויתנבאו ולא יספו, כמו שתרגם אונקלוס, "ולא פסקו". ועם היותם כי לא ראי זה כראי זה, לא נמצאו אופני דרכיהם ושימושיהם, איכה יעבדו הקדושים האלה את השי"ת, ונעשה כן גם אנחנו.

ר' חיים ויטאל, ספר שערי קדושה ה, שער ג

כתב הרמב"ן ז"ל בפרשת וירא, ובאמת כי כל מה שהזכר בכתוב ענין ראית מלאך או דבור מלאך הוא במראה או בחלום, כי ההרגשים לא ישיגו המלאכים. ואמנם אינו נקרא מראה הנבואה ממש, כי המשיג לראות מלאך או דבורו אינו נביא וכו', אבל הוא מראה הנקרא גלוי עינים, אבל במקום שיזכיר המלאכים בשם אנשים כענין שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו" (בראשית יח, ב) וכיוצא בו, אינו אפלו מראה כלל, אבל הוא כבוד נברא כמלאכים, יקרא אצל היודעים מלבוש המלאכים, וזה ישג אפילו לעיני בשר בהרגשים אם יהיו זכי הנפש כמו החסידים ובני הנביאים.

ר' חיים ויטאל, ספר שערי קדושה ג, שער ג

הנה נתבאר בשער הקודם כי נקל הוא היות האדם מתנבא, להיותו כולל כל העולמות וכולן מתפרנסים על ידי מעשיו. עלה בידינו מכל זה כי אדרבא הנבואה מוכרחת להמצא בעולם כדי להישיר האדם לתקן מעשיו לשימשיך שפע לכל העולמות ולא יתבטלו חס ושלוה וכמו שכתוב (איוב לג, טו) בחלוה חזיון לילה וגו' אז יגלה און אנשים וגו' להסיר אדם מעשה וגו'. ואילו לא שרתה נבואה על משה רבינו עליו השלוה והוריד תורה מן השמים המקיימת העולמות, כמו שכתוב (ירמיה לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת, היו העולמות נחרבים חס ושלוה. ובדרכו נמשכו אחריו כל הנביאים להישיר את העם ולהאיר עיניהם בחכמת התורה ובסודותיה על ידי רוח הקדש המתלבש בהם: נמצא כי הנבואה ורוח הקודש מוכרחים להמצא בעולם ודבר נקל הוא, אך אמנם בתנאי שימצאו אנשים ראויין לכך. ואמנם בהיות הנפש פגומה הוא מהנמנע, ולכן נבאר אופן העכוב הזה.

ר' חיים ויטאל, ספר שערי קדושה ד, שער ג

סוף דבר אעפ"י שהאדם יהיה ראוי לשרות עליו רוח הקדש, אם לא הרגיל עצמו בכך להפשיט נפשו מגופו לגמרי לא ישרה עליו הרוח. וזה סוד בני הנביאים שלפניהם תף וחליל וכו' (שמואל א י, ה), כי על ידי מתק קול הנגון נופלת עליהם התבודדות בערבות הקול, ומפשיטים נפשם, ואז המנגן מבטל הנגון, ובני הנביאים נשארים באותו הדבקות העליון ומתנבאים, והרי זה התנאי הראשון.

ר' חיים ויטאל, ספר שערי קדושה ג, שער ו

והנה המשכת המחשבה ההיא ודאי שלא מאליה היתה עולה, אלא על ידי כונות ויחודים נמסרו בידו מאת הנביא המלמדו להתנבא, כענין בני הנביאים עם שמואל ואליהו ואלישע ז"ל, כדי שבאותן היחודים שהיה מיחד היה ממשיך האור והשפע כפי רצונו, זו היא תכלית ענין הנבואה.

שיעור 8: שבתאות

ר' יוסף אשכנזי, פירוש הראב"ד לספר יצירה (המיוחס לראב"ד), ה, ה

וצר בו כוכב שבתי אשר מתחת לשם אבגית"ץ והוא הוא אשר מסר חכמה לשבתאי אע"פ ששבתאי הוא כוכב על חרבן בסוד השמטות יש בו כח החכמה. וטעם להיותו ממונה על חרבן לפי שאינו חפץ בענין מענייני הגוף לפיכך מחריבן ואינו משגיח בהם ולא בקשוטן אלא על השכלים הפשוטים ועל השגת השם ית' ועל השגת השביעיות. וממנו כח המניע לשדים המבטלים איברי האדם כמו הנכפים ובעלי הפליגה הקטן והגדול וחסרי הדעת. וא"ת אם הוא ממונה על החכמה א"כ איך יצאו ממנו חסרי הדעת. ביאור, חסרי הדעת בעניני העולם הזה אמנם נוסף בהם כח נבואי כמו שארז"ל מיום שחרב בית המקדש ניתנה נבואה לשוטים ולתינוק ולתינוק ועיין במסכת בבא בתרא. וזהו סוד היותו ממונה על החלאים והמות ובית הסוהר והדלות והקלון והחרפה מזה העולם ועל כל עיכוב, ולהיות בו החכמה הוא ממונה על הדינים ועל הבניינים בהצטרפו עם שם הוי"ה המורה על חידוש השמטות

עדות שבתאי צבי, בתוך: גרשם שלום, שבתאי צבי והתנועה השבתאית בימי חייו

(עם עובד, תשי"ז), עמ' 108

כשעבר מכאן בארם צובא ספר לנו את כל ענייניו שמשנת הזאת (ת"ח) נחה עליו רוח ה' בלכתו לילה א' חוץ לעיר רחוק מן היישוב כשתי שעות מופשט ומתבודד עד ששמע קול אלהים מדבר עמו. אתה מושיע ישראל משיח בן דוד משיח אלהי יעקב ואתה עתיד לגאול את ישראל לקבצם מדי' כנפות הארץ בתוככי ירושלים ונשבע אני בימיני ובזרוע עוזי שאתה הגואל האמתי ואין זולתך גואל. ובכן מאותה שעה נתלבש ברוח הקודש ובהארה גדולה והיה הוגה את ה' באותיותיו ועושה מעשים זרים כפי מה שנראה לו שכן ראוי לעשות מפי כמה סבות ותקונים אשר הוא היה מתקן. הרואים לא היו מבינים ענייניו והיה בעיניהם כמתעתע וכמה פעמים לקו עליהם רבותינו שבארץ ישראל על רוב (צ"ל רוע?) מעשיו שהיו רחוקים מהשכל עד שהיה מוכרח לפרוש מבני אדם אל המדברות ובכל פעם שהיה מתראה היה גדל והולך ומתרבה ורואה מה שאין הפה יכולה לדבר ולפעמים היה מצטער בצער גדול ולפעמים נהנה מזיו השכינה ולפעמים השם נסהו בנסיונות גדולים קשים ממות ועמד בכולם עד שבשנת התכ"ה בהיותו במצרים נסהו הקב"ה נסיון גדול שלי"ת עמד בנסיון ואח"כ עשה השבעה גדולה בכמה תפלות ותחנונים שעוד לא ינסהו ויהי היום באותו העת אשר עשה ההשבעה והיא נסתלק מעליו כל רוח הקודש והוא וכל ההארה והיה כאחד העם והיה מתנחם על מעשיו הזרים אשר עשה כי לא היה מבין עוד טעם שלהם כמו שהיה מבין בשעת עשייתם.

ר' משה חיים לוצטאן, דרך ה', עמ' 100-103

ואמנם למעלה מכל זה יש מעלה אחרת, והיא הנבואה. וענינה, שיגיע האדם ויתקשר בכורא ית"ש ויתדבק בו דביקות ממש, באופן שירגיש ההתדבקות וישיג מה שהוא מתדבק בו, דהיינו כבודו ית', על הדרך שנבאר לפנינו, ויהיה הדבר ברור אצלו ומורגש ממנו בלי ספק כלל, כדרך שלא יסתפק בדבר גשמי שירגישו בחושיו. והנה עיקר הנבואה הוא השיג הדביקות והקשר הזה, עודו בחיים, שזה שלימות גדול ודאי. ואולם יתלוה לזה ידיעות והשכלות, כי אמנם ישיג על ידי זה ענינים אמיתיים ונכבדים מאד מסתרי סודותיו ית', וישיגם בבירור בדרך ההשכלה הנשפעת שזכרנו, וביותר כח מבעל רוח הקדש. הנבואה היא תחושה של דבקות, אך לחוויה זו מתלווה ידיעה שכלית הגדולה מההשכלה של רוח הקודש. הרמח"ל מבין כי גם בנבואה וגם ברוח הקודש יש מימד של השכלה, ברוח הקדש ההשכלה היא העיקר ואילו בנבואה העיקר היא הדבקות אך אליה מתלווה השכלה. השכלה זו 'השכלה נשפעת' ולא השכלה נלמדת המגיעה אל האדם לאחר יגיעה שכלית. העובדה שההשכלה מגיעה אל האדם משפע עליון, משפיעה הן על איכות ההשכלה והן על חווית הנבואה: והנה בהגלותו ית' ובהשפע שפעו על הנביא, יגבר עליו תגבורת גדול, ומיד חומר וכל איברי גופו יזדעזעו ויחשבו להתהפך, כי זה מחק החומר שלא לסבול גילוי הרוחניות, כל שכן גילוי כבודו ית'. והנה הרגשותיו יבטלו, וגם פעולותיו הנפשיות לא יפעלו כלל מעצמן, אבל תשארנה כלן תלויות בו ית' ובשפעו הנשפע. והנה מצד ההתדבקות שנשמתו מתדבקת, יתוסף בה מציאות השכלה חוץ מגדר כל ההשכלה האנושית לגמרי, כי תהיה השכלה בה לא מצד מה שהיא בעצמה, אלא מצד היות השרש העליון מתקשר בה, ואז מה שתשיג יהיה בדרך יותר נשגב ממה שהוא המושג ממנה מצד עצמה.

שיעור 9: החסידות

הבעש"ט, ספר שבחי הבעל שם טוב

ואח"כ שאל אותו מה זה שאתה מתנבא והשיב לו לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי שאתה יודע המעשה שישבתי על סעודה שלישית אצל הרב ר' משה אב"ד דק"ק קוטיב והיו מאחרים בתוך הלילה.

הבעש"ט, ספר שבחי הבעל שם טוב

שאל אותו מחמת איזה זכות ראיתי אותו. אמר לו מפני שאמרת לפני ואני אמרתי לפניך והייתי מזוכך אותך בדיבורי ונתקשרנו שנינו והיינו לאחד. ומחמת זה ראית אותי ואילו היית מתחזק בשכלך היית שומע מה שדיבר עמי וגם אתה היית שואל אותו כל מה שליבך חפץ והיה משיב לך. ולא עוד אלא שהיה לך עמו היכרות והיית רואה אותו בתמידות. והיה ר' יוסף מצטער מאוד ע"ז הדבר כי הוא מדריגות נבואה כשרואין נשמת צדיק כאמור בספר שערי קדושה של ר' חיים וויטאל. ושאל למה בא ומה הצטרכותו ואמר בשביל הצטרכות שלו בא.

הבעש"ט, ספר צוואת הריב"ש - הנהגות ישרות

שחושבין ביום במחשבה סליק אל רעיונים בשינה וחלום ובוזה יזכה לראות בחלום החיוני של הגשמי ההוא גופא שביום אינו רואה אלא הגשמי ובמחשבתו חושב שהרוחני מלוכש בגשמי אבל בחלום רואה הרוחני ערום מבלי לבוש והטעם כי החלום הוא מל' עתים חלים הוא לשון חוזק והענין כי ביום החיוני שבאדם הוא חלש שהוא מקושר בגוף לכך אינו רואה החיוני של הדברים הגשמיים אבל בלילה החיוני שבאדם מתפשט מתוך הגוף אז החיוני הוא חזק, לכן יכול לראות החיוני גופא, מזה יכול האדם לבא למדריגות הנבואה ולכן כתיב בכל הנביאים בחלום אדבר בו אבל מרע"ה הי' רואה בהקיץ חיוני של הגשמי וזה שאמר דהמע"ה אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך פניך גופא בלילה כי אחזה מלשון חזיון לילה ומה טעם כי אשבעה בהקיץ תמונתך תמונה הוא רמוז על הצורה כלומר כשאני מסתכל בדבר גשמי אין אני מסתכל על גשמיותו לבד אלא אני מסתכל שהתמונה דהיינו הצורה והחיוני שלך הוא והוא מלוכש בגשמי ההוא וזהו החכם עיניו בראשו ר"ל על הראש של הדבר דהיינו על הרוחניות והחיות וזה ראש דברך אמת

ר' אהרן כהן פערלוב מאפטה, אור הגנוז לצדיקים ה, דף ד ע"א - ע"ב

מבעש"ט ז"ל דע מה למעלה ממך עין רואה פי' מצד שהוא עין ושורש ראייתו נמשך מרוחניות עליון ראוי שיוכל להסתכל ולראות מסוף העולם ועד סופו כמ"ש בזה"ק דע"י אות א' ראוי להסתכל מסוף העולם עד סופו ולהיות נפתחו לו השמים ולראות מראות אלוהים ואזן ראוי שתהא שומעת הכרוזין ונבואה אלא וכל מעשייך הגשמיים בספר של חושי נפשך נכתבים ועי"ז מדחה אור הנשמה שלא תוכל לראות ולשמוע, מפני שעונותיך מבדילין ע"כ.

ר' אהרן כהן פערלוב מאפטה, אור הגנוז לצדיקים י, דף ד ע"ב

עניין הנבואה דמה א"א [אי אפשר] על פי הרוכ שיתנבא האדם פתאום בלי הכנה וקדושה אך ע"י שמקדש עצמו האדם הרוצה להכין עצמו לנבואה בקדושה וטהרה ובהתבודדות ופרישו' גדול מתענוגי עה"ו ומשמש בשימוש חכמים את רבו הנביא, והתלמידים ההולכי' בדרכי הנבואה נקראים בני הנביאים. וכשמבין רבו הנביא שכבר תלמיד זה ראוי הוא לנבואה, אזי מוסר לו רבו עניין הזכרת שמות הקודש, שהם המפתחות לשערים עליונים כדב' הרב בס' חגיגה פי' אין דורשין וז"ל מעשה מרכבה הוא ע"י הזכרת שמות של קדושה משמשין בכתר וציפין איך משמרות המלאכים במעמדן ואיך היכל לפנים כעין הסוכין ברוח הקודש. הנבואה היא כדמיון ברק שנראה שנפתחו השמים כן הוא הנבואה אשר ע"כ נא' בה נפתחו השמים ואראה מראות אלוהים והוא כדמיון הברק אור אלוהי השופע על הנביא אשר זכה לזה ע"י טהרתו וקדושתו ובשעת הנבואה יש להנביא השגה גדולה והולך להשגת הש"י.

ר' דוד ממקוב, בתוך: מ' וילנסקי, חסידים ומתנגדים, ב (מוסד ביאליק, 1990), עמ' 249

במוצאי שבת קודש, בסעודה שלישית, מכינים עצמם לרוח קדים חרישית ותנוח עליהם הרוח והמה מתנבאים. ובמחזה שווא מטים להמית ולהחיות.

ר' יצחק יהודה יחיאל ספרין מקאמארנא, כתם אופיר: פירוש על מגילת אסתר ה, יג (ד"ה אל תדמי בנפשך)

ענין המשכות נבואה ורוח הקודש על ידי יחודים מבואר בשער הקדוש' [אולי צ"ל שער רוח הקודש] כי השראה היא בהיות נשמתו בגופו בהקיץ ויסיר כל מחשבותיו לגמרי והכח המדמה שבו יפסיקוהו מבלתי לדמות להרהר בשום ענין מעניני העולם הזה וכאלו יצת' נפשו וזהו התפשטות הגשמיות ואז יהפוך כוח המדמה מחשבותיו לדמות ולצייר ולדבק נפשו בעולמות העליונים בצירוי השכל ועול' ממש בעולמות עליונים רוח השכלי והמחשב' שלו ויעל' בשורש נפשו אשר שם חקוקה עד שהגיע אור השכל וציור דמיונו אל מקור השכל מקור העליון אז יחוקקו כל ציורי ומהות כל האורות במחשבתו בצירור גמור וראוה את כל היכלות המלאכים במשמרתם והכל על ידי כח המדמה נתפס בשכלו נפש המשכלת להתעורר לדבק בצירוי עולמות עליונים עד שרוא' אותם ממש ואח"כ יהי' מייחד ביחודים ויכוין לקבל אור עשר ספירות מאותו הנקוד' אשר שורש נשמתו משם ויכוין ביחודים קדושים להעלות גם את עשר ספירות עד א"ס שהם קשורים ואחודים בו באחדות הפשוט וימשיך לספירות על ידי יחודים והתקשרות ודביקות אור חדש מאור א"ס וימשיך עד למטן עד סופן וכאשר ירד האור על ידו אליהם הם שמחים בזה ומאירין מאותו האור שהמשיך עליהם גם אל שורש נשמתו של הממשיך

ויכוון ביחודים להוריד האור הזה עד שיגיע האור והשפע אל נפשו השכליות ומשם תגיע האור אל כח המדמה שבו ושם יצטיירו הענינים שרא' נפשו השכלית ציור גשמי שגם הכח המדמ' בגשמי יראה אותן האורות והיכלות כמו שראה אותם נפשו השכלית ואז יצטיירו על ידי המדמה עד שעינו הגשמי ירא' גם כן הדברים הרוחניים לפעמים רואה הפנימי[ות] ולפעמים אי אפשר לגשמי על ידי

המדמ' לראות בפנימי[ות] ורוא' חיצוני[ות] עולמות ורוא' מלאך קדוש הדובר בו והוא רוא' אותו ושומע קולו והקול הזה הוא קול אלהי אלא שלפעמים לא נודרך בהכרח לו לחושים הגשמיים לקבל לראות מלאך כדי שלא יתבטל מכל כל ומתחל' רוא' ושומע על ידי חושים הידועים הנפשיים שבכח המדמ' וסובל ורוא' כפי כח נפשו ומשם יעתק אל חושים גופניים ואז ירא' אל אלהי ישראל וישמע קולו ויריח וידבר בחושיו רוח ה' דבר בו ממש ומלתו על לשוני כי חושיו הגשמיים הם בעצמם יזדככו עד שיראה אורות וידבר בחוש הגשמי את רוח ה' הדובר ששמע וראה לפעמים מגודל דביקות הנביא יתפשט על ידי גודל הארות האור מחושיו הגשמיים לגמרי ותהי' נבואתו ורוח קדשו לדבר בחמש' חושים רוחניים אשר בכח המדמה בלבד על ידי התפשטות כח המדמה מכל עניני החומר והנבוא' הוא על ידי יחודים ודביקות נפשו השכלית עולה למעלה ממדריג' למדריג' ושם צופ' ומביט וחוזר ומזכך נפש חיה אשר בה כח המדמה ושם רוא' וצופ' ומדבר ושומע בחושים הגשמיים עד שאף שנסתלק האור זוכר ומצטייר בכח המדמה כל מה שרא' באמת בעיניו השכליים והגשמיים ולפעמים נרתעין ברעד גדול חושיו הגשמיים כי אין בהם כח בחושיו הגשמיים לקבל אור גדול כזה ומרע"ה לא נרתע וחושיו הגשמיים ראו ושמעו ומדבר פב"פ עם אלהי ישראל ושומע דבור מפי עליון בלי רתת וזיע ותדע כי בהיות אדם חושק לעלות אל שורשו ומעמיק מחשבתו בדביקות גדול אז אור מחשבתו הנקרא מושכל עולה מן המשכיל שהוא הנפש המשכלת עד השכל עצמו שהוא השרש העליון אשר לנפשו ומתדבקים ונעשין אחד והוא על ידי ההשכלה שהוא האור והחיות של א"ס הנמשך על עושי רצונו ומשפיע להם שפע ואור יתמשך מן השכל אל המשכיל ע"כ בארנו כפי שהוא באמת.

שיעור 10: ר' דוד כהן, הנזיר וגרשם שלום

יומנו של ר' דוד כהן, בתוך: דב שוורץ, הציונות הדתית (עם עובד, 1999), עמ' 178

והנה נתודעת ע"י חוקר נסתרות אחד (פרופ' שלום שבקרני עם הרא"ם בכיתנו בשבת) לכתבי יד של ר' אברהם אבולעפיא ז"ל ותלמידיו, ובקחתם אותם בידי, והיו לי למעורר עז תקיף ואיתן. ורוחי הומה ומתקדש ומטהר ועולה אל על, במצאי את הגיוני ודרכי בינתי בהגיון השמעני הנבואי, בקבלה הנבואית (של ר"א אבולעפיא).

ר' דוד כהן, קול הנבואה, עמ' קנח-קנט

הקבלה נחלקת לשני חלקים, על דרך עשר ספירות ועל דרך כ"ב אותיות. הקבלה הזאת כולה נכללת בס' יצירה. החלק הראשון קודם במציאות זמן הלמוד בקבלה, והשני קודם במעלה. והשניים נקראים נביאים, הם המדברים בלבם במחשבותיהם.

גרשם שלום, זרמים ראשיים במיסטיקה היהודית (ידיעות ספרים, 2016), עמ' 356

הסיפור לא נגמר, הוא עוד לא הפך להיסטוריה, והחיים הנסתרים שהיא (דהיינו המיסטיקה היהודית) מחזיקה, עשויה לפרוץ מחר כך או בי. אנו איננו יכולים לומר תחת איזו הופעה יצוץ הזרם הבלתי-נראה של המיסטיקה היהודית. אבל באתי הנה כדי לדבר אליכם על המגמות העיקריות שלה מיסטיקה היהודית כפי שאנו מכירים אותן. אבל לדבר על המהלך המיסטי אשר הגורל טומן עבורנו בחובו – בועזוע הגדול אשר נגרם לעם היהודית יותר מאשר בכל תולדות הגלות – ואני עצמי מאמין כי יש מהלך מעין זה, הוא תפקיד הנביאים, לא של הפרופסורים.

גרשם שלום, הרהורים על אפשרות של מיסטיקה יהודית בימינו, דברים בגו

(עם עובד, 1976), עמ' 74

דורנו מוכן, לכאורה, לגילוי כזה, שהרי דור משבר הוא, ואין בהיסטוריה הדתית שעות של השראה, שעות של יצירה גדולה ברשות – הרבים של המיסטיקה כשעות של משבר היסטורי. כל הגילויים הגדולים של המיסטיקה בדתות המונותאיסטיות (שאנו יודעים לא מעט עליהם, אחרי ארבעה דורות של מחקר) קשורים למשברים [...] מצב זה חל גם על תולדות המיסטיקה היהודית בצורותיה השונות. ואמנם, כאן לפנינו שעת כושר: על ישראל עברו שואה ומשבר, שאין בכוחנו להביעם במילים ובלשון אנוש [...] קבלת צפת, אחד הגילויים המגובשים והמוכנים ביותר במשמעותם ההיסטורית בתולדות היהדות, היתה מבחינה היסטורית תשובת עם ישראל על גירוש ספרד, על משבר עצום בחיי האומה, שנים – שלושה דורות עברו עד שתשובה לגיטימית זו נוסחה בלשון בני הדור בצורה שטמונה בה משמעות היסטורית לרשות – הרבים, ולא כך לאותם שנים – שלושה מבעלי הקבלה בצפת [...] והוא הדין לגבי תופעת החסידות.